

"תורתך שעשועי"

יו"ל ע"י בית מדרש לבעלי בתים ולגמלאים - גני הדר פתח תקוה

ראש הכולל - הרב זכריה אינגבר. עורך הגיליון - הרב שמואל אינגבר.

חגי בני ישראל משולבים במועדי ה' (ויקרא כ"ג, ב' - מ"ד)

בפרשת 'אמור' פרק כ"ג מופיע פירוט של כל המועדים: (ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם **מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, אלה הם מועדי. (ג) ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון** מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו, שבת הוא לה' בכל מושבתים. (ד) **אלה מועדי ה' מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדים.**

(לד) דבר אל בני ישראל לאמר, **בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה'.** (לה) ביום הראשון מקרא קדש, כל מלאכת עבדה לא תעשו. (לו) שבעת ימים תקריבו אשה לה', ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה לה' עצרת הוא כל מלאכת עבדה לא תעשו. (לז) **אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, להקריב אשה לה' עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו.** (לח) מלבד שבת ה', ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבתיכם אשר תתנו לה'.

(לט) **אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים, ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון.** (מ) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל, ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים. (מא) וחגתם אתו חג לה' שבעת ימים בשנה, חקת עולם לדרתים בחדש השביעי תחגו אתו. (מב) בסכת תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסכת. (מג) למען ידעו דרתים כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים, אני ה' אלהיכם. (מד) וידבר משה את מעדי ה', אל בני ישראל.

שאלה מרכזית - בפירוט של חג הסוכות מתעוררת תמיהה. **בפסוק ל"ד** מתחיל הפירוט בקביעה: "דבר אל בני ישראל לאמר, **בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה'.**" **בפסוק ל"ז** התורה, לכאורה, מסכמת את כל המועדים המפורטים בכל הפרק ואומרת: "**אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, להקריב אשה לה' עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו.**" ומבינים, שהתורה סיימה לפרט גם את ענייני חג הסוכות, אך **בפסוק ל"ט** שוב חוזרת התורה לדבר על חג הסוכות: "**אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים, ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון.**" ומפרטת את דיני מצוות ארבעת המינים, ומצוות הישיבה בסוכה, ובפסוק מ"ד התורה שוב מסכמת: "**וידבר משה את מעדי ה', אל בני ישראל.**"

ויש להבין, מדוע דיני חג הסוכות המובאים **בפסוקים ל"ט - מ"ג** לא מובאים יחד עם **פסוקים ל"ד - ל"ו**, ועוד יותר קשה, מדוע לאחר **פסוק ל"ו** התורה מסכמת ואומרת - **'אלה מועדי ה'.**" הרי עדיין לא סיימה לפרט את הדינים של סוכות. ונראה, כאילו ישנם שני עניינים שונים בחג הסוכות, והתורה הביאה אותם בנפרד. ועוד, יש להבין את הפתיחה של החלק השני בפסוק ל"ט במילה - **'אך.**

רעיון מרכזי - מועדי ה' וחגי בני ישראל

נראה לומר, שהקב"ה קבע לעצמו מועדים במשך השנה בהם הוא משפיע בתחומים שונים על בני ישראל. במועדים אלו מצווים בני ישראל לעשות פעולות שונות שיש להן שתי מטרות, **המטרה האחת** לקבוע את הזמן המדויק בו יחולו מועדי ה', ולעשות פעולות המפעילות את מועדי ה'. **והמטרה השניה** לעשות פעולות ההופכות את אותם הזמנים גם לחגי ישראל המשתלבים יחד עם מועדי ה'.

האפשרות להסבר זה נובעת מהפסוק הראשון המתחיל את תיאור כל מועדי השנה, וכך נאמר בפסוק ב': "דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם **מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי.**" ומועדים אלו מוגדרים - **'מועדי ה'... אלה הם מועדי.** ושוב בפסוק ד': "**אלה מועדי ה' מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדים.**"

על פי זה נסביר את פשר חלוקת מצוות חג הסוכות לשני חלקים: **בחלק הראשון** התורה מדברת על חג הסוכות שהוא החג של ה' ואומרת **בפסוק ל"ד**: "**בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה'.**" שחג הסוכות הוא במקורו **חג של ה'** שבהם הוא **מסוכך** עליהם ומשפיע עליהם השפעות רוחניות וגשמיות. אך ה' נתן לבני ישראל את הזכות לקבוע לו באיזה תאריך יחול חג זה לה', ע"י קביעת החודש, וע"י - **'מקרא קדש'**, שיכריזו שהיום קדוש, כנאמר **בפסוק ל"ה**: "ביום הראשון **מקרא קדש.**" ואיסור המלאכה: "כל מלאכת עבדה לא תעשו", אינו נובע מזה שזה החג של בני", אלא בגלל שזה חג ה', ואין לנו לעשות מלאכה ביום זה.

דבר נוסף שבני"י נדרשים לעשות בסוכות מובא **בפסוק ל"ו**: "שבעת ימים תקריבו אשה לה'", ובוה מבטאים את אמונתנו שאילו ימי חג לה'. ושלושת הדרשות הללו מופיעות בהמשך הפסוק גם לגבי **שמיני עצרת**: מקרא קדש, הקרבת אשה לה' ואיסור מלאכת עבודה. התיאור של כל מועדי ה' מסתיים בפסוק ל"ז: "**אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה לה'.**"

החלק השני מתחיל בפסוק ל"ט, **וצריך להבין,** מדוע לאחר שכבר סיימה התורה לתאר את כל מועדי ה' כולל את חג הסוכות, חוזרת התורה ואומרת: "**אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים.**"

ולפי הרעיון דלעיל, נסביר, שעד כאן היה התיאור של חג הסוכות כמועד של ה', ועכשיו מתחיל התיאור של חג שהוא מועד של בני"י. והדבר מודגש בפסוק זה בתיאור הזמן - **'באספכם את תבואת הארץ'**, ובוה מודגש שזה חג של בני ישראל בגלל שזה זמן של איסוף הפירות. אלא, שהתורה אומרת, שיש לשלב חג זה עם חג הסוכות של ה', ולכן נאמר: "תחגו את חג ה' שבעת ימים". ואולי, אפשר גם לדרוש את המילה - **'את'** במובן של - **'עם'**, כלומר - תחוגו עם ה' שבעת ימים, את החג שלכם תחוגו עם החג של ה' שבעת ימים.

ועל פי זה גם נסביר מדוע החלק השני מתחיל במילה - **'אך'**, כי הביטוי הזה כידוע בא למעט, ועד כאן מדובר על חג הסוכות של ה', אך עכשיו באים לדבר על החג של ישראל שהוא מועט יותר מהחג של ה', לכן הפסוק מתחיל בביטוי - **'אך'**.

ויש לשים לב שלא מוזכר כאן כלל הכינוי - **'חג הסוכות'**, אלא שיש לחגוג שבעת ימים, וכן לא מוזכר כאן - **'מקרא קדש'**, ואולי, כי ענין 'מקרא קדש' שייך רק למועד של ה', אך כן מוזכר איסור מלאכה, כי גם מצד החג של ישראל יש לאסור מלאכה.

בפסוק מ' מובא דין של ארבעת המינים שקשורים לצומח ולשמוח עמהם לפני ה'. ובפסוק מ"א נאמר: "**וחגתם אתו חג לה'.**" לומר,

שאמנם זה חג שלכם עם גמר איסוף התבואה, אך תייחדו את החג הזה לה', שהרי הוא זה שנתן לכם את היבולים. ובפסוק מ"ב מצוות הישיבה בסוכה, שגם הסכך שלה עשוי מהצומח, וכהודאה לה' שביציאה ממצרים הושיב את בני ישראל בסוכות.

ואולי, כאשר ה' רואה שבחג הסוכות שלו אנו יושבים בסוכה, זה מעורר אותו ביתר שאת לסוכך עלינו ברוחניות ובגשמיות. ושוב, יש לציין שבכל פרטי המצוות שבחלק הזה גם לגבי ארבעת המינים, השמחה והישיבה בסוכה לא מוזכר כלל - '**חג הסוכות**', משמע שחג הסוכות הוא רק של ה' כנאמר בפסוק ל"ד: "חג הסוכות שבעת ימים לה'".

מדוע דווקא חג הסוכות מתואר בהפרדה בין מועד ה' לחג של ישראל

ויש לשאול, מדוע החלוקה בין המועד של ה' לבין החג של ישראל מתואר בהפרדה דווקא בחג הסוכות ולא בשאר המועדים. **ניתן לומר**, שבכל המועדים חוץ מחג הפסח לא מוצאים שבמקביל למועד של ה' היה גם אירוע שקרה באותו זמן לעם ישראל ושלכן הוא צריך לחגוג אותו, ולכן לא שייך להפריד בהם בין המועד של ה' לחג של ישראל. במועד חג פסח היה אירוע גדול לעם ישראל שיצא ממצרים, ואכן ראוי לחגוג אותו. אך מה התרחש לעם ישראל במועד של חג השבועות? מקובל לייחס מועד זה לזמן מתן תורתנו, אך כידוע יש מחלוקת בדבר, ויש אומרים שזה לא היה בדיוק באותו תאריך, כי מתן תורה היה או ב' סיון או ב' סיון, ואילו חג השבועות חל או בה' בסיון או ב' או ב' בסיון, והדבר תלוי האם חודשים ניסן ואייר הם חסרים או מלאים, אך בכל מקרה התורה לא מזכירה כאן וגם לא בפרשת '**פינחס**' שהתורה ניתנה בחג הביכורים, אלא שבמועד זה מתחילים להביא מנחה מהתבואה החדשה.

גם **בא' לחודש תשרי - ראש השנה**, לא חל שום אירוע שעם ישראל צריך לחגוג, אלא ה' קבע אותו כמועד לעצמו, ואומרים חז"ל שביום זה ה' דן את העולם, וברור שזה מועד של ה' בלבד. וגם '**לחודש תשרי - יום הכיפורים** הוא יום שה' קבע לעצמו שבו יכפר על עם ישראל. ואכן, גם בתורה וגם בתפילה לא מוגדרים ראש השנה ויום הכיפורים כחגים אלא **כיום** הזיכרון **ויום** הכיפורים.

גם **בט"ו תשרי מועד חג הסוכות** לא התרחש לעם ישראל דבר, וחז"ל אומרים שאם הסיבה לחג הוא הנס שה' הושיב את עם ישראל בסוכות ביציאתם ממצרים היה צריך לחגוג חג זה בניסן, ומסבירים מדוע העבירו חג זה לתשרי.

ומדוע בנוסף לפסח גם שבועות וסוכות כן מוגדרים כחגים? יש המקשרים מועדים אלה עם **מועדים חקלאיים**. חג השבועות מכונה בתורה - '**חג הקציר**' וחג הסוכות מכונה - '**חג האסיף**', וכמו שנאמר בפרשת '**משפטים**': "שלוש רגלים תחג לי בשנה. את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד **חדש האביב** כי בו יצאת ממצרים, ולא יראו פני ריקם. וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה, וחג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה" (שמות כ"ג, י"ד - ט"ז).

ולפי הפירוט הנ"ל, **ניתן לומר**, שבהשוואה בין פסח לסוכות, הרי שבפסח בני ישראל חוגגים את העניין הרוחני ביציאתם ממצרים, ומשתלב יותר עם המועד של ה', ואילו בחג הסוכות בולט יותר ההבדל בין המועד של ה' לבין החג של ישראל שנובע מהעניין החקלאי, ולכן דווקא בסוכות התורה הפרידה בין המועד של ה' לבין החג של ישראל, ומכאן נלמד ששאר המועדים יש בהם קודם כל את מועדי ה', ובהם יש לשלב את חגי ישראל.

האם יום השבת מכונה מועד ומדוע החלוקה בין שבת לשאר המועדים

בדרך כלל אין אנו מכנים את השבת בתור מועד אלא את חגי ישראל. והנה, בתחילת הפרק העוסק כאן במועדים אנו מוצאים שהתורה **בפסוק ב'** פותחת במעין כותרת להמשך ואומרת: "**מועדי ה'** אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם **מועדי**", ומיד **בפסוק ג'** מדובר על שבת: "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו, שבת הוא לה' בכל מושבתיתכם". ומשמע, שיום השבת כן כלול במועדים.

ועוד קשה, מדוע **בפסוק ד'** מופיעה שוב מופיעה כותרת דומה: "**אלה מועדי ה'** מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדים", ואח"כ מפורטים כל החגים מפסח ועד חג הסוכות.

ולפי הרעיון המרכזי שהעלינו לעיל, שמדובר כאן על **מועדי ה'**, הרי שאפשר לומר בהחלט שהשבת כלולה בין מועדי ה', ואינה מציינת שוב אירוע היסטורי או חקלאי שאירע לעם ישראל ביום זה, ושלכן הם צריכים לחגוג בו, שכן היא קיימת מבריאת העולם הרבה לפני היווצרות עם ישראל. ויום זה הוא מועד של ה', שקבע אותו לעצמו כאשר יצר את העולם בששה ימים ושבת ביום השביעי. ואיסור המלאכה חל על ישראל רק בגלל שה' שבת ביום זה, ובוהו אנו מעידים על אמונתנו בזה שה' יצר את העולם ושבת ביום השביעי.

והתורה מחלקת בין השבת לבין שאר המועדים, כי השבת היא השבת רק של ה', ואילו שאר החגים קשורים במידה זו או אחרת גם לישראל. בפסח הם יצאו ממצרים, שבועות וחג הסוכות הם גם חגים חקלאיים של ישראל, חג הקציר וחג האסיף, ראש השנה הוא יום הדין לישראל ויום המלכת הקב"ה למלך על העולם, ביום הכיפורים ה' מכפר על בני ישראל, אך שבת היא מועד רק של ה', ונתן לנו יום זה במתנה שגם אנו נשבות כמותו.

וההבדל בין שבת לשאר החגים יתברר מתוך השוואת שתי הכותרות שנראות מאד דומות האחת לרעותה. לגבי שבת באה הכותרת הראשונה: "**מועדי ה'** אשר תקראו אתם מקראי קדש, אלה הם מועדי". ואילו לגבי שאר החגים באה הכותרת השניה: "**אלה מועדי ה'** מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדים". לגבי '**שבת**' נאמר - 'אשר תקראו אתם מקראי קדש' ולא כתוב - '**במועדים**', כי המועד של שבת קבוע מששת ימי בראשית, ואין ישראל קובעים את מועדו, אלא רק מתבקשים לקרא אותו 'מקראי קדש'. אך את מועד '**החגים**' באיזה יום יחולו בחודש, את זה קובעים ישראל עפ"י קביעות החודש, ולכן לגבי שאר החגים נאמר - 'אשר תקראו אותם במועדים', ולכן התורה חלקה אותם ע"י שתי כותרות נפרדות.

לעילוי נשמות - הגיליונות של כל השנה כולה וכן הלימוד של כל השנה כולה מוקדשים לע"נ אחד מחשובי לומדי הכולל 'תורתך שעשועי' - ר' משה חיים בן שרגא פייבל הלוי שוורץ ז"ל שנלב"ע.

לע"נ ר' אברהם הכהן בן חנום ז"ל מלומדי הכולל 'תורתך שעשועי' שנלב"ע. ולע"נ ר' אדמונד רפאל בן ז'היה.

הקיעורים מתקיימים כזית הכנסת חניכי הישיבות - רח' מנחת פלמה 3 גני הדק פתח תקוה

שעה 11.15 - שיעור בגמרא מסכת עירובין. שעה 12:00 - שיעור באור החיים הקדוש.

ביום ה' שיעור בפרשת השבוע (שיעור זה מתפרסם בסוף השבוע בבתי הכנסת בעלון של בית המדרש)

לפרטים נא לפנות בטלפון - 0548448692. לתגובות הערות והארות ולקבלת הגיליון במייל, גם במהדורה מורחבת,

נא לפנות לכתובת - Ingber@bezeqint.net